

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ในเขตตำบลห้วยมุ่น อำเภอป่าปาด จังหวัดอุตรดิตถ์มีความสัมพันธ์เชิงระบบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) สภาพแวดล้อม และมีผลย้อนกลับเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและควบคุมให้บรรลุเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตตำบลห้วยมุ่น อำเภอป่าปาด จังหวัดอุตรดิตถ์เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งในระบบสังคม ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นระบบเปิดในสังคมซึ่งทุกองค์ประกอบส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตตำบลห้วยมุ่น อำเภอป่าปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ และมีความสัมพันธ์เชิงระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2008, pp. 292-293) ได้กล่าวถึงรูปแบบระบบสังคมของโรงเรียน ว่าระบบสังคมของโรงเรียนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ โดยแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนสามารถควบคุมได้ เช่น ทรัพยากรบุคคล พันธกิจและนโยบายของรัฐ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ เป็นต้น 2) กระบวนการเปลี่ยนสภาพ ประกอบไปด้วย ระบบโครงสร้าง ระบบการเมือง ระบบบุคคลและระบบวัฒนธรรม ซึ่งองค์ประกอบทุกส่วนมีความสัมพันธ์กัน 3) ผลผลิต ประกอบด้วยภาพความสำเร็จของงาน อัตราการออกกลางคัน อัตราการตกหล่น และคุณภาพโดยรวม 4) สภาพแวดล้อม เป็นสภาพแวดล้อมที่สถานศึกษาไม่สามารถควบคุมได้และมีข้อมูลย้อนกลับเป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง และยังสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (1988, p. 6 – 7) ได้กล่าวถึงความเสมอภาคกับคุณภาพการศึกษาไว้ว่าคุณภาพทางการศึกษาคลอบคลุมถึงองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่

1) ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย ความสามารถ และความรู้พื้นฐานของนักเรียน ทรัพยากรของสถาบัน เช่น ห้องสมุดห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ช่วงเวลาในการสอน และความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ของเนื้อหาหลักสูตรกับความต้องการทางสังคม เป็นต้น

2) กระบวนการ ประกอบด้วย วิธีการในการสอน ขนาดของห้องเรียน การแนะแนวให้คำปรึกษา นักเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสอยู่ร่วมกันในสังคม และโอกาสในการทำผลการวิจัยและพัฒนา และ

3) ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย ผลผลิตภาพของนักเรียน การบริการชุมชน และผลการวิจัยของนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ทำ การสังเคราะห์การศึกษาโครงสร้างการบริหารการศึกษาของประเทศต่าง ๆ จำนวน 8 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี และมาเลเซีย หลายประเทศปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ โดยสรุประบบพื้นฐานของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้ ดังนี้ปัจจัยป้อน ได้แก่ บุคลากร กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับวัสดุ/ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ งบประมาณ หลักสูตร/แหล่งเรียนรู้ องค์กรความรู้/เทคโนโลยี กระบวนการเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจ การสื่อสาร/การจูงใจ การบริหารหลักสูตร/สนับสนุนการสอน การเรียนการสอนภาวะผู้นำ วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลง/พัฒนาวิชาชีพผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลการปฏิบัติงานของครู ผลสำเร็จ ของสถานศึกษาการขาดเรียน/ออกกลางคันของผู้เรียน การขาดงาน/ลาออกของครู จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา พัฒนาการของผู้เรียน พัฒนาการของครู ความพึงพอใจของผู้จ้างเจตคติของผู้เรียน ความพึงพอใจของครูนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ แบงก์ (Banks, 2001, p.24) ซึ่งได้กล่าวถึงโรงเรียนในฐานะเป็นระบบทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ เช่น นโยบายของโรงเรียน วัฒนธรรมของโรงเรียน หลักสูตรแกนกลางและรายวิชาที่เรียน พฤติกรรมและวิธีการสอนของครูพฤติกรรมและวิธีการเรียนของนักเรียน กระบวนการวัดและประเมินผล ภาษากลางและภาษาท้องถิ่นของโรงเรียน ปัจจัยนำเข้าและการมีส่วนร่วมของชุมชน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ทักษะคติ ความรู้ ความเข้าใจความเชื่อและการกระทำของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตตำบลห้วยมุ่น อำเภอป่าตอง จังหวัดอุดรธานีประสบความสำเร็จ

2. รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยมีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยคุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีความเหมาะสมและเข้าใจในบริบทวัฒนธรรมของพื้นที่และมีการสร้างแรงจูงใจจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของคมพลสุวรรณภูมูและ สุพรรณิไชยอำพร (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการสังเคราะห์การจัดการศึกษาและพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่าแนวทางการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริฯ มีดังนี้

1) การสรรหาและคัดเลือกครูมี 2 กรณี คือตามความสมัครใจและโครงการคุรุทายาท

2) การรักษากรุ โรงเรียนได้จัดระบบการบริหารให้อิสระมีความยืดหยุ่นและเน้นสนับสนุนครูผู้สอนให้เจริญก้าวหน้า

3) พัฒนาครูประจำการ ใน 3 ลักษณะคือการศึกษาต่อ การฝึกอบรมและการนิเทศการจัดการเรียนรู้

4) การสร้างความผูกพันระหว่างครูกับชุมชน ทั้งในบทบาทผู้ให้ความรู้และนักพัฒนาในชุมชน

5) การสร้างจิตวิญญาณครูเพื่อพัฒนาการศึกษาตามแนวพระราชดำริฯ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ประไพเพชร (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องเงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนชาวไทยภูเขาพบว่าเงื่อนไขภายในได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ลักษณะเด่นของผู้อำนวยการโรงเรียน และการยอมรับจากชุมชน เงื่อนไขที่เกิดจากครูได้แก่ ครูชาวไทยภูเขา ลักษณะการทำงานของครู ความผูกพันของครู ปฏิสัมพันธ์ของครู กิจกรรมที่เป็นเลิศของครูและความผูกพันระหว่างชุมชนกับครู เงื่อนไขที่เกิดจากนักเรียน ได้แก่ ลักษณะพิเศษของเด็กชาวไทยภูเขาลักษณะการอยู่ร่วมกันของเด็กและความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษางานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาซึ่งต้องจัดให้อื้อ ยืดหยุ่น หลากหลายเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมใจ วังศิริไพศาล (2551, หน้า 111-121) ที่ว่าหลักสูตรในโรงเรียนรวมถึงระบบการวัดผลจำเป็นต้องปรับให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับภูมิหลังของเด็กที่แตกต่างกันและไม่ส่งผลกระทบต่อประเมินคุณภาพของโรงเรียนโดยรวมควรเพิ่มเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตลอดจนสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดน ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทักษะอาชีพที่เป็นประโยชน์ให้ได้ใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นอาชีพต่อไปและควรได้รับความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความเป็นจริงของเด็กแต่ละกลุ่มมากกว่าการให้ความรู้ที่เหมือนกันหมดทุกกลุ่มและสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ บุรณะชาติ (2552, หน้า 282-306) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์พบว่าในด้านหลักสูตรต้องมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรของโรงเรียนการจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนโดยบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรด้วย

2.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ การบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อเด็กด้อย

โอกาสทางการศึกษาในเขตตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ประกอบด้วย การวางแผน การจูงใจ การลงมือปฏิบัติ การควบคุม และการปรับปรุง ในการขับเคลื่อนปัจจัยนำเข้าทั้งในด้านบุคลากรและงานการบริหารสถานศึกษาซึ่งในทุกขั้นตอนของกระบวนการมีการจูงใจเป็นกลไกการสำคัญในการขับเคลื่อน สอดคล้องกับแนวคิดของเฮอร์เชย์, แบลนชาร์ด, และจอห์นสัน (Hersey, Blanchard and Johnson, 2001) ที่ได้เพิ่มการจูงใจ (Motivation) เป็นปัจจัยทางการบริหาร โดยมีความเห็นว่าการจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการบริหารองค์การ องค์การจะอยู่รอดและเจริญเติบโตขึ้นได้ ก็ด้วยแรงจูงใจที่องค์การมีให้ต่อพนักงานแรงจูงใจเหล่านี้ได้แก่ รายได้ รางวัล ค่าตอบแทนสวัสดิการต่างๆ รวมทั้งรางวัลที่มีได้เป็นตัวตนหรือจับต้องได้ เช่นการยกย่องชมเชย การ

ประกาศเกียรติคุณเป็นต้น แรงจูงใจเหล่านี้ถ้าองค์การสามารถตอบสนองให้แก่พนักงานได้ การลาออก การโยกย้าย และการขาดงานของพนักงานจะลดลง

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต เป้าหมายของการจัดการศึกษาทางเลือกมุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยให้สถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและคนในชุมชนที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของฟาเรลล์ (Farrell, 1994, p. 75) ที่ได้ระบุองค์ประกอบเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ความเสมอภาคในการได้รับโอกาสทางการศึกษา หมายถึง การที่เด็กทุกคนที่มาจากกลุ่มสังคมต่าง ๆ มีโอกาสเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยพิจารณาว่าโรงเรียนเป็นแหล่งในการขัดเกลาทางสังคม 2) ความเสมอภาคในการอยู่รอดในโรงเรียน หมายถึง การที่เด็กมาจากกลุ่มสังคมต่าง ๆ อยู่ในโรงเรียนจนถึงระดับที่กำหนด ซึ่งโดยปกติจะหมายถึง ระดับชั้นประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา 3) ความเสมอภาคในผลผลิต หมายถึง การที่เด็กมาจากกลุ่มสังคมต่าง ๆ ได้มีโอกาสศึกษาในสิ่งเดียวกัน ในระดับการศึกษาเดียวกันตามที่โรงเรียนกำหนด 4) ความเสมอภาคในผลลัพธ์ หมายถึง การที่เด็กมาจากในสังคมต่างๆ ได้เข้าเรียนเหมือนกัน เรียนในสิ่งเดียวกันเด็กที่จบการศึกษาในระดับเดียวกัน ควรจะได้มีสภาพชีวิตเหมือนๆ กัน เช่น มีรายได้เท่าๆ กัน มีงานทำเหมือนกัน เป็นต้น

2.4 องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาทางเลือกฯ นโยบายในการจัดการศึกษาทางเลือกบนพื้นที่สูง ต้องมีความชัดเจน เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้นำไปดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552 ข, หน้า ๕- ๗) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ว่ารัฐบาลควรกำหนดนโยบายเฉพาะสำหรับพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจจัดทำเป็นแผนพัฒนาโรงเรียนชายแดน โดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์ส่งเสริมความมั่นคงและแก้ปัญหาตามชายแดนรวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ในด้านการจัดสรรงบประมาณสำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทางเลือกบนพื้นที่สูงต้องจัดสรรตามความจำเป็นพื้นฐานและความขาดแคลนสอดคล้องกับรายงานวิจัยของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553, หน้า 64-72) เรื่องการศึกษาต้นทุนมาตรฐานต่อหน่วยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งต้นทุนทางตรงและทางอ้อมที่มีเป้าประสงค์ให้สะท้อนหลักการของการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้สถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการดังนี้

- 1) ความเป็นธรรมและการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนที่ขาดโอกาส
- 2) คุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษา
- 3) ประสิทธิภาพของการใช้จ่ายเงินและประสิทธิผลของการบริหารการศึกษา ในรายงานการวิจัยฉบับนี้

ได้มีข้อเสนอแนะทางนโยบายเชิงพื้นที่ไว้ดังนี้

1) ควรปรับระบบโรงเรียนในภาคชนบทเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายให้ครบทุกช่วงชั้นภายในรัศมีที่ใกล้เพื่อลดต้นทุนการเดินทางเข้าถึงบริการและสำหรับโรงเรียนในเมืองควรจัดการศึกษาให้เป็นระดับเฉพาะมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของแหล่งงาน 2) ให้การอุดหนุนระบบโรงเรียนในพื้นที่เขตชนบทเป็นหลักก่อนการอุดหนุนโรงเรียนในเขตเมืองแม้การผลิตบริการทางการศึกษาในภาคชนบทสามารถผลิตอย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งแต่หากพิจารณาจากหลักแห่งการเข้าถึงบริการและความเท่าเทียมกันระหว่างเมืองกับชนบท จึงควรเน้นการอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในชนบทเป็นอันดับต้นโดยการอุดหนุนเพื่อให้บริการการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการการลงทุนทางการศึกษาของครัวเรือนในชนบท 3) ปรับประสิทธิภาพของการให้บริการการศึกษาในแต่ละโรงเรียนโดยทำแผนงานการเรียนการสอน/บุคลากร/งบประมาณรองรับการเพิ่มคะแนนประสิทธิภาพในแต่ละโรงเรียนทั้งนี้การเพิ่มประสิทธิภาพหมายถึงการลดต้นทุนต่อหัว โรงเรียนที่สามารถเพิ่มคะแนนประสิทธิภาพจะได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเพื่อทำการผลิตบริการที่ทันสมัยและมีคุณภาพมากขึ้น

2.5 เงื่อนไขความสำเร็จที่ 2 การจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่บนพื้นที่สูงเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ที่มีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์วิศาลาภรณ์ (2552 ก, หน้า ๗-๘) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาชายขอบภาคใต้ ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ว่าควรมีการส่งเสริมพัฒนาครู ดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกันเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคคลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอในการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพของครู เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1.1) ควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเฉพาะสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาทางเลือกเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1.2) ควรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ อาจดำเนินการโดยให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำ ตำบล เปิดสอนระดับอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีโอกาสที่จะเรียนต่อระดับสูงและสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษา หรือมีรายได้ระหว่างที่เรียน

1.1.3) ควรปรับวิธีการจัดสรรงบประมาณโดยกำหนดอาจต่างกันตามสภาพและความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาทางเลือกเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.4) ควรจัดหาปัจจัยสนับสนุนให้กับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาทางเลือกเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่

- 1) การสนับสนุนความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาทางเลือกเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ทัดเทียมกับพื้นที่อื่นๆ
- 2) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงอาคารเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากหลายโรงเรียนมีสภาพอาคารเรียนชำรุด ททรุดโทรม

1.1.5) ควรปรับวิธีการบริหารบุคลากรเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและครูขอย้ายออกนอกพื้นที่ โดยการปรับระบบการบริหารจัดการโดย ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้มีการสรรหาและบรรจุครูให้เร็วขึ้นปรับวิธีการพิจารณาความดีความชอบ และเอาใจใส่เกื้อกูล สิทธิประโยชน์ สวัสดิการ สิทธิพิเศษของครูเพื่อเป็นขวัญกำลังใจเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ครูอยู่ในพื้นที่ รวมไปถึงถึงการดำเนินการแก้ไขปัญหาในระยะยาวโดยกำหนดเป็นโครงการพิเศษเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้คนเก่งในพื้นที่ได้มีโอกาสเรียนครูและกลับมาพัฒนาบ้านเกิด

1.2 ข้อเสนอแนะในระดับสถานศึกษา

1.2.1) ควรปรับระบบโครงสร้างการบริหารให้ยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมกับจำนวน ความรู้ความสามารถของบุคลากร โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย

1.2.2) ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการศึกษาต่อ การฝึกอบรม ศึกษา ดูงานและการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

1.2.3) ควรส่งเสริมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของเด็กนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้รายวิชาอื่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทางเลือกเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูง